

Med dvema ognjema

Družina v primežu generacij

Dr. Katarina Kompan Erzar, dr. Tomaž Erzar, Andreja Poljanec, spec. ZDT in drugi

Jezikovni pregled: Marija Bratina

Oblikoval in tehnično uredil: Sine Kovič

Grafična priprava: Družina d. o. o.

Ilustracija za naslovnico: Marko Erzar

Izdala in založila: Družina d. o. o.

©: Družina d. o. o.

Odgovarja: dr. Janez Gril

Tisk: Tiskano v Sloveniji

Naklada: 1200

Ljubljana 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

173(082)

KOMPAN Erzar, Katarina

Med dvema ognjema : družina v primežu generacij / Katarina
Kompan Erzar, Tomaž Erzar, Andreja Poljanec in drugi. - Ljubljana :
Družina, 2009

ISBN 978-961-222-752-4

1. Erzar, Tomaž 2. Poljanec, Andreja, 1976-
244411392

Dr. Katarina Kompan Erzar
dr. Tomaž Erzar
Andreja Poljanec, spec. ZDT in drugi

MED DVEMA OGNJEMA

Družina v primežu generacij

Družina
Ljubljana 2009

**IZZIV
MLADE
DRUŽINE**

Dr. Katarina Kompan Erzar, dr. Tomaž Erzar in Andreja Poljanec, spec. ZDT

Uvod

Današnji čas je velik izziv za mlade družine, saj je pravi pomen družinskega življenja, zakona in življenja z otroki dostikrat prikrit in neizrečen. Zato se je skupina zakonskih in družinskih terapevtov, ki delujejo na Frančiškanskem družinskem inštitutu in so tudi sami starši in zakonci, odzvala povabilu urednice Naše družine Barbare Kastelec, da iz meseca v mesec s svojimi prispevki oblikujejo novo podobo družine in družinskega življenja. Z leti dobiva ta podoba vedno več konkretnih oblik in smeri, hkrati pa zarisuje vedno močnejši skupni imenovalac: skrivnostnost in večno nedorečenost človeškega življenja, ki jo odpira vsako novo rojstvo, vsak nov odnos ter vsak nov izziv in vsaka nova stiska, skozi katero gre mlada družina, hkrati pa globoko odrešenjskost odnosov, če vse te izzive vzamemo zares.

V svojih prispevkih smo tako na eni strani sledili najnovejšim terapevtskim in znanstvenim odkritjem o medčloveških odnosih, o človeku in njegovemu razvoju, na drugi pa smo vsakokrat iskali trden duhovno teološki temelj, na katerem znanost in njeni izsledki šele dobijo dokončen pomen. Bolj ko so bila vprašanja, ki jih odpirajo posamezni prispevki, stvarna, vsakdanja, navadna, globlje je bilo treba poiskati korenine skrivnosti, ki se odpira ob teh navidezno površinskih vprašanjih. Kdo lahko izmeri človeško doživljanje, ki se skriva v tako preprostem problemu, kot je gledanje televizije ali načrtovanje praznikov?

Prispevke smo oblikovali ob skupnem pretresanju vsake teme, razmišljanju in iskanju kar najbolj jasnega in preprostega odgovora, ki

upoštevata in povezuje tako dejstva kot globoko vero v to, da nobena naša stiska, nemoč, veselje ali žalost ni zadnja beseda o nas, naših otrocih in naših zakonih. Upamo, da se skozi vse te drobne konkretnosti in razmišljanja čutita spoštovanje in globoka vera v zakon ter družino kot enega od načinov utelešenja božje ljubezni.

Ob vsem tem smo se zavedali, da smo predvsem starši in zakonci. Zato smo si želeli podati čimbolj resnično podobo družine, ne pa zbirke pravil, napotkov in idealov, ki ne izhajajo iz resničnega družinskega življenja. Zavedali smo se tudi, da duhovna resnica družine in ljubezni do otrok ter vzgoje ni nejasna in neoprijemljiva, ampak raste iz vsakdanjih drobnih dejanj, vzgibov, pogledov, besed predvsem pa iz temeljne pripravljenosti, da svojega zakonca in otroke najprej začutimo in slišimo, šele nato jih lahko usmerjamo. Naše zakonske odnose in starševstvo razumemo kot poklicanost oziroma način življenja, in ne kot projekt ali nalogo, ki bi jo morali opraviti, da bi potem končno dosegli svoj mir.

Skrivnost vsakega življenja, tudi v zakonu in družini, je življenje med božičem in veliko nočjo. Torej med popolno predanostjo življenju v družini in rahločutnostjo do otrok (božič) ter vero, da so vsi naši odnosi položeni v božje naročje, kar pomeni, da so tudi vse naše stiske pot do bolj čistih, jasnih in resničnih odnosov (velika noč). Z drugimi besedami: med poganjanjem infrastrukture vsakdanjega življenja daje okus vsakemu še tako majhnemu in nepomembnemu dejanju šele milost medosebnega stika. Ne verjamemo, da družina lahko dela »prav« ali narobe«, lahko samo išče in živi svojo resnico, ali pa je ne živi in se ne razvija. Tudi vzgoja otrok ni spretnost ali veščina, ni »prav ali narobe«. Otroke lahko le začutimo, živimo z njimi in jim po svojih močeh pomagamo, da vstopajo v svet, ali pa se slepimo, da je mogoče otroke dresirati in le naučiti pravilnega vedenja, ne da bi si zares pustili, da se nas dotaknejo in da bi se bili ob njih pripravljeni sami spremeniti. Božič družine vidimo v brezpogojni rahločutnosti in odzivnosti do otroka. Verjamemo, da bo družina najprej čutila milost božje navzočnosti skozi rahločutnost do otroka v spoštovanju vsega danega, kar njegovo rojstvo prinaša. Drugi temelj pa vidimo v pripravljenosti odraslih, da svojo podobo in resnico zakonskega

---

Priporočena literatura

- Ainsworth, M. D. S. (1985). Attachment across the life span. *Bulletin of New York Academy of Medicine*, 61(9), 792–812.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. in Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale: Erlbaum.
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: An update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, 15(3), 355–370.
- Amato, P. R. in Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 110(1), 26–46.
- Blow, A. J. in Hartnett, K. (2005a). Infidelity in committed relationships I: A Methodological review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 183–216.
- Blow, A. J. in Hartnett, K. (2005b). Infidelity in committed relationships II: A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 217–233.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss, Sadness, and Depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. London: Basic Books.

-
- Bradley, S. (2000). *Affect regulation and the development of psychopathology*. New York: The Guilford Press.
- Bray, J. H. in Hetherington, E. M. (1993). Families in transition: Introduction and overview. *Journal of Family Psychology*, 7(1), 3–8.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Carr, A. (2000). *Family Therapy: Concepts, Process and Practice*. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.
- Cassidy, J. in Shaver, P. R. (Ur.). (1999). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. New York: The Guilford Press.
- Catheral, D. R. (2007). *Emotional safety: Viewing couples through the lens of affect*. New York, London: Routledge.
- Catron, T. F. in Masters, J. C. (1993). Mothers and children's conceptualizations of corporal punishment. *Child Development*, 64, 1815–1828.
- Cicchetti, D. in Carlson, V. (Ur.). (1989). *Child Maltreatment: Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coles, R. (1990). *The spiritual life of children*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Cozolino, L. (2002). *The neuroscience of psychotherapy*. New York: Norton.
- Crossman, S. M. in Adams, G. R. (1980). Divorce, single parenting, and child development. *The Journal of Psychology*, 106, 205–217.
- Cummings, E. M., Davies, P. T. in Campbell, S. B. (2000). Developmental psychopathology and family process: Theory, research, and clinical implications. New York, London: The Guilford Press.
- Cvetek, R., Erzar, T. in Simonič, B. (2006). Medgeneracijski prenos verskih vrednot pri predzakoncih in izbira partnerja. *Anthropos*, 3-4(203–204), 131–148.
- Damasio, A. R. (1999). *The feeling of what happens: Body and emotion in the making of consciousness*. New York: Haircourt Brace.
- De Bellis, M. D. (2001). Developmental traumatology: The psychobiological development of maltreated children and its implications

-
- for research, treatment and policy. *Development and Psychopathology*, 13, 539–546.
- Egeland, B. in Sroufe, L. A. (1981). Developmental sequelae of maltreatment in infancy. *New Directions for Child Development*, 11, 77–92.
- Emde, R. (1988). Development terminable and interminable. *International Journal of Psycho-Analysis*, 69, 23–42.
- Erdman, P. in Caffrey, T. (Ur.). (2003). *Attachment and family systems: Conceptual, empirical and therapeutic relatedness*. New York, London: The Guilford Press.
- Erzar, T. (2002). *Slovo od Freuda*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Erzar, T. (2007). *Duševne motnje. Psihopatologija v zakonski in družinski terapiji*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Erzar, T. in Kompan Erzar, K. (2008). 'If I commit to you, I betray my parents': some negative consequences of the intergenerational cycle of insecure attachment for young adult romantic relationships. *Sexual and Relationship Therapy*, 23(1), 25–35.
- Erzar, T. in Kompan Erzar, L. K. (2006). The Idea of Mutual affect. *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 3(3), 242–254.
- Erzar, T. in Torkar, M. (2007). Razlikovanje med sramom in krivdo ter povezava s stresom, tesnobo in depresivnostjo. *Psihološka obzorja*, 16(3), 89–104.
- Feifel, H. (1990). Psychology and death. *American Psychologist*, 45(4), 537–543.
- Folden Palmer, L. (2007). *Baby matters: What your doctor may not tell you about caring for your baby*. San Diego: Baby Reference.
- Fonagy, P. (2003). *Psychoanalytic Theories: Perspectives from developmental psychopathology*. London: Whurr Publishers.
- Fosha, D. (2001). The dyadic regulation of affect. *Journal of Clinical Psychology*, 57(2), 227–242.
- Fowler, J. (1981). *Stages of Faith: The psychology of human development and the quest for meaning*. San Francisco: Harper and Row.
- Gelles, R. J. in Straus, M. A. (1988). *Intimate violence*. New York: Simon and Schuster.

-
- Gerhardt, S. (2004). *Why love matters: How affection shapes a baby's brain*. New York: Brunner–Routledge.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, 128(4), 539–579.
- Gostečnik, C. (1997). *Človek v začaranem krogu*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski center.
- Gostečnik, C. (1999). *Srečal sem svojo družino*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski center.
- Gostečnik, C. (2000). *Psihoanaliza in religija*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski center.
- Gostečnik, C. (2001). *Poskusiva znova*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. (2002). *Sodobna psihoanaliza*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. (2003). *Srečal sem svojo družino II*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. (2004). *Relacijska družinska terapija*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. (2005). *Psihoanaliza in religiozno izkustvo*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C., Pahole, M. in Ružič, M. (2000). *Biti mladostnikom starši*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski center.
- Hazan, C. in Shaver, P. R. (1987). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1–22.
- Izard, C. E. (1992). Basic emotions, relations among emotions, and emotion-cognition relations. *Psychological Review*, 99(3), 561–565.
- Janoff-Bullman, R. (1992). *Shattered assumption: Towards a new psychology of trauma*. New York: Free Press.
- Johnson, S. M. in Whiffen, V. E. (Ur.). (2003). *Attachment Processes in Couple and Family Therapy*. New York, London: The Guilford Press.
- Johnson, S. M. (2004). *The practice in emotionally focused couple therapy*. New York, Hove: Brunner–Routledge.

-
- Kirkpatrick, L. A. (2005). *Attachment, Evolution, and the Psychology of Religion*. New York, London: The Guilford Press.
- Kompan Erzar, K. (2006). *Ljubezen umije spomin*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Kompan Erzar, K. (2006). Vloga primarnih odnosov in navezanost v razvoju posameznika. *Bogoslovni vestnik*, 66(1), 137–150.
- Kompan Erzar, L. K. (2001). *Odkritje odnosa*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Kompan Erzar, L. K. (2003). *Skrita moč družine*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- LeDoux, J. (1998). *The Emotional Brain*. New York: Touchstone.
- Lee, C. M., Picard, M. in Blain, M. D. (1994). A methodological and substantive review of intervention outcome studies for families undergoing divorce. *Journal of Family Psychology*, 8(1), 3–15.
- Main, M. in Goldwyn, R. (1984). Predicting rejection of her infant from mother's representation of her own experience: Implications for her abused–abusing intergenerational cycle. *Child Abuse and Neglect*, 8, 203–217.
- Main, M., Cicchetti, D. in Sroufe, L. A. (1978). Mirror reactions of Down's syndrome infants and toddlers: Cognitive underpinnings of self–recognition. *Child Development*, 49, 1247–1250.
- McCluskey, U. (2005). *To be met as a Person*. London, New York: Karnac.
- McGoldrick, M. (1995). *You can go Home again*. New York, London: W. W. Norton & Company.
- Musek, J. (2000). *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Educy in Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Newman, B. in Newman, P. (2003). *Development through life. A psychosocial approach*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Panksepp, J. (1998). *Affective neuroscience: The foundations of human and animal emotions*. New York: Oxford University Press.
- Poljanec, A. in Simonič, B. (2008). Starševstvo za tretje tisočletje v luči teorije navezanosti. *Socialno delo*, 47(3/6), 241–248.
- Popkin, M. H. (2007). *Taming the spirited child: Strategies for parenting challenging children without breaking their spirits*. New York: Simon & Schuster.

-
- Rahne, T. in Rožič, T. (2008). Prikaz čustvene dinamike in paralelnega procesa v relacijski družinski superviziji. *Socialno delo*, 47(3–6), 241–248.
- Rizzuto, A. M. (1979). *The Birth of the Living God*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- Roth, A. in Fonagy, P. (1996). *What works for whom? A critical review of psychotherapy research*. New York: The Guilford Press.
- Rotschild, B. (2000). *The body remembers: The psychophysiology of trauma and trauma treatment*. New York: W. W. Norton & Company.
- Rožič, T. (2003). Sistemsko relacijska terapija in primer iz klinične prakse. *Psihološka obzorja*, 12(2), 137–148.
- Rupnik, M. I. (1995). *V plamenih gorečega grma*. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana-Dravlje.
- Rupnik, M. I. (2001). *Reči človek (Oseba, kultura velike noči)*. Koper: Ognjišče.
- Scarf, M. (2004). *Secrets, lies, betrayals – the body mind connection*. New York: Random house.
- Schore, A. N. (1994). *Affect regulation and the origin of the self*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Schore, A. N. (2003). *Affect regulation and the repair of the self*. New York: Norton.
- Schwartz, R. C. (1995). *Internal family systems therapy*. New York: Jason Aronson.
- Siegel, D. (1999). *The developing mind*. New York: The Guilford Press.
- Siegel, D. in Hartzell, M. (Ur.). (2004). *Parenting from the inside out*. New York: Penguin Group.
- Simonič, B. (2006). Antropološko-psihološke in teološke osnove prenašanja vrednot: Zgodnja navezanost na starše in temelji religioznosti. *Bogoslovni vestnik*, 66(1), 122–137.
- Simonič, B. (2006). Prva resnica je rojstvo, zadnja je smrt: Izguba in žalovanje v družinskem sistemu. *Anthropos*, 38(1–2), 173–181.
- Solomon, M. F. in Siegel, D. J. (Ur.). (2003). *Healing trauma: Attachment, mind, body, and brain*. New York, London: W. W. Norton & Company.
- Stelzer, K. (1994). *Otrok in njegove prve verske težave*. Ljubljana: Katehetski center - Knjižice.

-
- Stern, D. N. (1985). *The interpersonal world of the infant*. New York: Basic Books.
- Stern, D. N. (1998). *Diary of a baby*. New York: Basic Books.
- Stern, D. N. (2004). *The present moment in psychotherapy and everyday life*. New York: W. W. Norton & Company.
- Stern, D. N. (2005). *The motherhood constellation*. London: Karnac Books.
- Taffel, R. in Blau, M. (1991). *Parenting by heart*. Cambridge: Perseus Publishing.
- Tronick, E. (2007). *The neurobehavioral and social-emotional development of infants and children*. London: Norton Professional book.
- Walsh, F. in McGoldrick, M. (Ur.) (1991). *Living beyond loss: Death in the family*. New York, London: W. W. Norton & Company.
- Winnicott, D. W. (1971). *Playing and reality*. USA: Routledge.
- Winnicott, D. W. (1990). *The maturational process and the facilitating environment*. *Studies in the theory of emotional Development*. London: Karnac Books.
- Wolfe, D. A. (1991). *Preventing physical and emotional abuse of children*. New York: The Guilford Press.

Kazalo

IZZIV MLADE DRUŽINE	5
Uvod	7
1. Poglavje	
ODNOS	13
Uvod	15
Ali sem res s pravim človekom?	19
Lepota in bogastvo odnosa	23
Ali je najin zakon drugačen od zakona najinih staršev?	27
Dediščina zakona mojih staršev	31
Tudi odraslim otrokom pripadajo starši	34
Tašča ali mama in babica	36
Vem, da bova vedno skupaj	39
2. Poglavje	
STARŠEVSTVO	43
Uvod – starševstvo je način življenja.....	45
Novorojenček poruši ravnovesje	48
Sproščeno materinstvo	52
Ponosni očetje – ponosni otroci	55
Dejavno očetovstvo	59
Starševstva se učimo od otrok	64
Otrok očisti božjo podobo v nas.....	68
Za otroke Bog preprosto je!	71
Otroci in poslavljanje	75
Otroci in žalovanje.....	80

---

3. Poglavje	
RAHLOČUTNOST DO OTROK	85
Uvod	87
Vzgajamo prav ali narobe?	91
Kako vzgajamo fantke in kako punčke?	95
Kaznovanje otrok	99
Uporništvo je pot k dozorevanju	103
Televizije ne uporabljamo za kaznovanje ali nagrado	106
Pravica otrok in staršev do rahločutnosti	110
Kako lahko družina najde svoj čas?	113
Prosti čas v družini	118
Počitnice so zrcalo naše družine	121
Priporočena literatura	125

Naša družina

3 | marec 2009

Postala sva oče in mama
Popolnoma zadovoljne in srečne